

รายงานการวิจัย

เรื่อง การศึกษาเทคนิควิธีการเขียนจิตรกรรมฝาผนังปูนเปียก
The Study in Technique Fresco Mural Painting

โดย

นาย ศุภชัย สุขชีโชติ
นาย เต๋น หวานจริง
นางสาว ดวงหทัย พงศ์ประสิทธิ์
นางสาว สุทธาสินี สุวฒโท
นาย กิตติ บุญมี
นางสาว อรอนงค์ กลิ่นศิริ
นาง จตุรพร เทวกุล
นางสาวสุจิตตา บุญทรง
นาย ชนะโยธิน อุปลักษณ์
นาย ภัทรพร เลี่ยนพานิช

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

๑ ต.ค. ๒๕๕๐ – ๓๐ ธ.ค. ๒๕๕๑

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะผู้ร่วมงานวิจัย คณาจารย์คณะศิลปวิจิตร ที่ให้ความร่วมมือ ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ ขอขอบคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่สนับสนุนงบประมาณปี 2551 จำนวน 80,000 บาท ทำให้เกิดผลงานการศึกษาวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติต่อไป

บทคัดย่อ

งานจิตรกรรมฝาผนังของไทย เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของไทยมาช้านาน เท่าที่มีการบันทึกกันไว้ได้ตั้งแต่ประมาณสมัยสุโขทัย อยุธยาจนถึงยุครัตนโกสินทร์ จิตรกรรมฝาผนังของไทยนิยมใช้เทคนิคปูนแห้ง (Tempers) คือ การเขียนสีบนผนังที่แห้งแล้ว โดยสีฝุ่นผสมกาว เนื่องจากช่างไทยในสมัยโบราณนิยมเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังแบบแบนๆ 2 มิติ เขียนสีและตัดเส้นรูปร่างลวดลายต่างๆ รวมทั้งการปิดทอง แต่เนื่องจากสภาพภูมิอากาศของไทยมีลักษณะร้อนชื้น รวมทั้งการออกแบบก่อสร้าง โบสถ์ อาคาร ที่นิยมเขียนจิตรกรรมฝาผนังอยู่ติดกับพื้นดิน ซึ่งทำให้ความชื้นจากพื้นดินถูกดูดซึมขึ้นมาผ่านผนังเป็นจำนวนมาก เมื่อน้ำเข้ามาอยู่ในผนังเป็นจำนวนมาก น้ำก็จะหาทางออกสู่ภายนอกผนัง แต่เนื่องจากวิธีการเขียนแบบปูนแห้ง ทำให้ผนังถูกเคลือบปิดรูระบายอากาศที่เป็นรูพรุนในฝาผนัง น้ำไม่สามารถผลักดันออกมาภายนอกได้ ทำให้น้ำและความชื้นมารวมกันอยู่บริเวณ ใต้ผิวผนัง ทำให้เกิดความชื้นเชื้อรา คราบความเค็มเกาะ และรวมทั้งการดันพื้นผิวสีด้านนอกให้โป่งพองออกมาทำให้สีหลุดร่อนและเกิดเชื้อรา ทำให้อายุงานจิตรกรรมสั้นลงด้วย แตกต่างกับงานจิตรกรรมฝาผนังเทคนิคปูนเปียก (Fresco Painting) ซึ่งนิยมใช้ในประเทศแถบยุโรป มีอายุงานคงทนและยังคงความสดใสของสีเป็นอย่างดี

คณะทำงานวิจัยจึงเห็นความสำคัญของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาเทคนิควิธีการของจิตรกรรมฝาผนังปูนเปียก (Fresco Painting) และนำมาใช้ทดลองและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของผู้ปฏิบัติและคณะผู้วิจัยศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้สี และปูนที่เป็นวัสดุดิบภายในประเทศและมีราคาถูกเหมาะสมกับการทำงาน ของนักศึกษาและช่างไทย เกิดการขยายผลความรู้ของการศึกษาอาจนำไปสู่การพัฒนาเทคนิควิธีการทำงานจิตรกรรมฝาผนังของไทย

สารบัญ

บทที่		หน้า
1. บทนำ		
	ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	1
	สมมติฐานของการศึกษา	1
	ขอบเขตของการวิจัย	2
	การวิจัยหรือแบบแผนการวิจัย	2
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
	นิยามศัพท์เฉพาะ	3
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง		6
	ความสำคัญของจิตรกรรมไทย	6
	การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง	8
	ความเป็นมาของภาพเขียนบนปูนเปียก	10
	จิตรกรรมฝาผนังปูนเปียกกับงานจิตรกรรมไทย	12
3. วิธีดำเนินการวิจัย		16
	การเก็บรวบรวมข้อมูลและปฏิบัติการทดสอบเรื่องวัสดุแผ่นพื้นรองรับปูน	18
	การทดลองเกี่ยวกับพื้นและวัสดุรองรับภาพ	21
	การเก็บรวบรวมข้อมูลและปฏิบัติการทดสอบเรื่องสี	27
4. การวิเคราะห์ข้อมูล		170
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	170
5. สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ		175
	บรรณานุกรม	178
	ประวัติผู้วิจัย	179

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางเปรียบเทียบคุณสมบัติของวัสดุในชั้นพื้น(Panel)	24
2. ตารางการเปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพของเนื้อปูน	26
3. ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพพื้นปูนและคุณสมบัติของสีชนิดต่าง ในระยะเวลา 5 เดือน	172